

No sé que s'hagi provat mai d'explicar aquesta variant. Crec que l'explicació podem cercar-la en el fet que el tamaríu, tal com el salze, la falguera, el gavet, el coscoll, el garric etc. són plantes que es formen en masses, sovint indiestriables; i així com de SALIX es formà SALICTUM 'salzeda' i aquest donà *salii(o)* nom del salze espars, en moltes valls pirinencs; i de FILIX, es formà el collectiu FILICTUM (> cast. *helecho*, gallport. *feito, fento*); i de ILEX sortí IILICTUM, i fets semblants ens mostren els noms del GAVET, la GAR-RIGA, el COSCOLL etc.; també aquí, des de TAMARIX es degué formar un *TAMARICTUM, que si originàriament fou designació del *tamariguer* o *tamariger*, a les comarques del Sud degué passar a designar l'arbret mateix.

És ben segur que aquesta forma *tamarit* és la que devia donar Busa-N., tot i que pel fàcil i usual error de lectura li imprimiren amb -c: «*tamarit*: mata: tamariscus, -rix»: amb -c, 1507, no -ch, com diu *AlcM*, ço que el desvia a suposar que hagi de ser *tamarisch*, però aquesta forma no està documentada en català, però més que la posi com a tal aquell dicc., sinó només cast. *tamarisco*, des de l'andalús Laguna, 1555, i *tamariško* tres cops en el gloss. mossàrab del botànic sevillà de c. 1100, p. p. Asín, p. 295.

Com que el tamaríu és un arbret poc alt, suposo que també se'n degué crear, ja en llatí, una denominació diminutiva *TAMARICŪLUS, de la qual vindrà la forma val. *tamarill*, que és la documentada per Cavanilles (*Observ.* II, 328, ed. 1798): «*tamarill* comú: *tamarix gallica*, taray comú, *tamaris pentandrique*» (classe v, pentàndria). És evidentment una forma de la zona de substrat mossàrab, i com sigui que l'àrab pronuncia molt oberta tota *i* (llarga o breu) en contacte amb *r*, suposo que això ens explica la forma *tamarell*; que no sé si designa el mateix tamaríu pettot o una espècie semblant.

És sobretot de les Illes i del N. del P. Val. A Mallorca [1877, *DAG.*] el veig pertot vora mar, i en part només com a nom d'accidents geogràfics, que sempre són de costa (la pronúncia és sempre *təmərɛl* amb tancada i amb *l* no -i). Vora la Colònia de St. Pere hi ha *Sa Punta des Tamarells*; allà me n'ensenyaren i em semblaven tamaríus, però com que era massa lluny per assegurar-me, ho vaig tornar a demanar al patró de l'embarcació de Cala Ratjada (1969), que obsequiós, perquè me n'assegurés, comandà: «posa sa proa *ən əkəls təmərls*», però la maror era massa forta perquè poguessin complaure'm. A Capdepera (1964): «aneu al Carregador, que hi ha un *təmərɛl* i el veureu» (de fet Masc., 22A11 posa un paratge *Es Tamarells* al costat de la Punta des Carregador, 22A11). També hi ha sengles *Punta des Təmərɛl* a Banyalbufar, Estellencs i Andratx o Calvià (1964). «An es lloc que jo habitava / no hi havia cap ramell, / sinó flo de *tamarell*: / per açò te n'enviava», Camps Merc. (*Folkl. Men.* I, 143).

I al Baix Maestrat: «arbredes de baladres, *tamarells*, teixos, orons ---», JPorcar (*BSCC* XIV, 244). Cap a la Serra d'Espadà en vaig veure un, que bé semblava un tamaríu, en el poble xurro de l'Alcúdia de Beo (1961)

«és un *təmərɛl*» em digueren (amb metàtesi). ¿S'ha propagat a fora de la zona mossàrab?; potser, perquè a l'alt Conflent hi ha un paratge de Campome dit *Els Təmərɛls* (però només vagament vaig poder saber que es tractava d'alguna cosa de la vegetació).

Dels noms romànics del tamaríu digueren coses bones Schuchardt, *ZRPb.* xxxiii, 351, i Bertoldi (*AGIt.* xxxi, 1951, tir. a p.). Aquest hi veu un nom d'origen líbic, germà del gr. *μυρλινη*, proveït de l'article líbico-bereber *ta-*; m'inclino a dar-li la raó, car d'una banda són moltes les glosses que he citat on se l'identifica amb aquell nom grec; Virgili usa l'hellenisme en versos célebres de les Bucòliques «*non omnes arbusta iuvant humilesque myrica*» (IV, 2; VIII, 54) i el seu comentador, que passa per ser Servius, explica que és el *tamaricium*; i un altre glossador ens explica «*mirices sunt humilia virgulta quae in aquosis locis et interdum in desertis nascuntur*» (CGLN, 222.27). Hubschmid, *ZRPb.* LXVI, 23-24, i LXXVIII, 252, repeteix bé algunes d'aquestes coses, afegint-n'hi algunes poques, en part errònies; que els arag. *Tramaceto* i port. *Tramagal*, vinguin d'aquí és ben dubtós, car la -A- pretònica no és vocal caduca. Però el que no ho és és que en tot cas serien metàtesis romàniques, no pas aborigens.

DERIV. Veg. supra; *tamaró*. *Tamarinar*. *Tamariua*. I el savi *tamaricàcies*.

Tamateix, V. *tanmateix* (TANT) *Tambal*, *tambala*, V. *tabal*

TAMBALEJAR. V. sobre el cast. *tambalejar*, n. a BAMBOLEAR (*DCEC/DECH*), on admetia que en cat. és mot suspecte de calc del cast. (on donava més lloc a la seva creació la coexistència dels sinònims *bambolear* i *temblequear*).

Ara tinc aquesta sospita per ben incerta. Car en castellà tampoc no és d'existència gaire antiga (un cop 1613, i des del *DAut.*); i en la nostra llengua l'han usat escriptors de llenguatge ben pur: «una cavalcada de formes trepidants, i una pitrada que l'havia feta *tambalejar*», Coromines (*Prometeu*, VII, p. 129); «hem de baixar del carro --- ella 's desensopí, s'aixecà *tambalejant* y saltaren a terra»; «una garrotada al cap el féu *tambalejar*», Victor Català (*Solitud*, 11; *Ombrivols*, 84); «que es *tambalegen* i es brinquen remorosos a dalt de les montures», Serra Boldú (*Calend. Folk.* d'Urgell, 229); «vaig acabar d'estimar-lo fins a la gorga ---: *tambalejant-se* --- i caragolant renecs, anà ficant-se dins la gorga --- refrescant-se el cap ---», Mirn. Vayreda (*Puny.* I, VIII, 145 (117)).

I és que, al capdavant, en català hi havia, així mateix, mots inductors, com *trontollar*, *tantaranejar*, *tarambanejar*, i mots com *trampelar* o *tràmpol*, predilectes de Verdaguier. En lloc de *trontolla* de l'ed. de 1878 de l'*Atl.* v, en l'original de 1877 havia escrit *trampela* (II, 4d); de nou, en el v, 6a, va posar-hi «sota el tallant la víctima *trampela*»; i també aquí el Sant Consistori dels J. Flo. li ho féu canviar en *forceja*; en l'ed. de 1878: «lo tro ofegant, y'l *tràmpol*, així l'arcàngel